

СКИБА ЕЛЕОНОРА КОСТЯНТИНІВНА

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри гуманітарних дисциплін та психології
поліцейської діяльності, доктор філософських наук, професор*

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ГЕНДЕРНОГО НАСИЛЬСТВА

Як вказують провідні фахівці, гендерне або гендероване насильство – це такі форми насильницьких дій, що мають чітко виражену гендерну групу, на яку спрямоване насильство або яка чинить насильство [1].

Хоча гендерне насильство сьогодні ще переважно сприймається як насильство проти жінок, але сучасне соціальне середовище демонструє нам, що чоловіки також потерпають чинять переважно чоловіки. При цьому чоловіки, від яких очікується агресивна поведінка, не лише чинять насильство, а й самі страждають від нього (у війнах, розбоях, вуличному насильстві). Тому вони є як агресорами, так і жертвами насильницької поведінки [2]. Окремо стосовно цієї теми виділяють насильство і над чоловіками.

Гендерне насильство є механізмом встановлення гендерних режимів – владних відносин між гендерними групами. Важливо зважати на те, що встановлення влади не означає обов'язково насильницьких дій, адже владні відносини можуть встановлюватись дискурсивно, без прямого насильства. Але гендерне насильство є завжди виявом гендерної влади.

Гендерний режим влади як один із історично сформованих патернів відносин між чоловіками та жінками та відповідних їм визначень фемінінності та маскулінності в даному соціально-культурному дискурсі, може виражатися у співвідношенні можливостей чи нерівності ресурсів на робочому місці. Владні відносини постійно відтворюється за допомогою приховано діючих у суспільстві ідеологій. Можливість нав'язувати визначення ситуації, задавати умови, в яких інтерпретуються події та обговорюються проблеми, формулюються ідеї та визначаються моральні принципи, тобто, запроваджується у соціальні практики можливість затверджувати гегемонію певних соціально-культурних, трудових, економічних відносин – це також є суттєвою частиною прояву та реалізації соціальної влади.

Використання гендерної ідентичності як аналітичної категорії у соціально-культурну сферу, використовуючи структуралістський метод, надає можливість деконструкції опозиції чоловіків та жінок у цій сфері. Сфера емоційного, катексис – психобіологічна енергія, пов'язана з реалізацією ідей, імпульсів, почуттів та бажань, також є тим гендерним режимом, що дозволяє розкрити суть проблеми гендерної нерівності.

Інтерпретаційна історія розрізнення гендерних ідентичностей, яка спробувала конституювати співвідношення цих ідентичностей, сама

є частиною соціального конструювання культурної реальності. Дискурс сучасності як спосіб мислення та прояву ідеології усіх соціальних проєктів є носієм принципу домінування гегемонної маскулінності. Встановлено, що для того, щоб різні гендерні ідентичності були почуті та визнані в потоці такого дискурсу, необхідна радикальна еволюція в способі мислення, способі вираження, в мовній політиці та визнанні репрезентації гендерних ідентичностей.

Проблема гендерної ідентичності пов'язана не лише з відмінністю маскулінності та фемінінності, але й із проблемою гендерної нерівності, що, своєю чергою, пов'язане з проявом відносин влади. На рівні гендерних відносин категорія гендерної ідентичності є категорією аналізу не тільки владних відносин між групою чоловіків та групою жінок, а також владних відносин у межах зазначених груп.

Гендерна ідентичність, як соціально-культурний категорія, не тільки конструється різними соціальними інститутами, що представляють гендерні режими, але також за допомогою засобів сигніфікації та репрезентації бере участь у конституюванні соціально-культурного дискурсу. Дискурс не лише репрезентує світ, який він є, дискурс є тією сполучною ланкою, що об'єднує вже існуючі та перспективні соціальні проєкти та, таким чином, приймає участь у розбудові майбутніх напрямків соціальних проєктів.

У результаті дослідження встановлено, що нерівність гендерних ідентичностей у соціальному полі може бути пояснена лише гендерними відмінностями. Гендерна відмінність використовується для відвернення уваги від істинних причин гендерної нерівності. Встановлені відносини влади та надання соціальної прерогативи гегемонної маскулінності є причинами нерівності гендерних ідентичностей.

Дискурс, будучи репрезентаційним аспектом світу у вигляді соціальних процесів, відносин, структур матеріального світу, заявляє себе через «ментальний світ» думок, почуттів, вірування, цінностей в складному сплетінні із соціальним світом. Одним з таких гендерних режимів (історично сформованих патернів владних відносин між чоловіками і жінками і відповідних їм визначень фемінінності і маскулінності в даному соціально-культурному дискурсі) є влада. Вона може також мати вираз у співвідношенні можливостей або нерівності ресурсів на робочому місці. Дослідження всієї системи домінування – підпорядкування проявляє існування приховано впливаючого організаційного контролю. Влада відтворюється за допомогою замасковано діючих ідеологій, які реалізуються через дію соціальних інститутів встановлює та постійно відтворює певні соціально-культурні відносини та відношення до основних морально-правових цінностей суспільства.

На нашу думку, гендерна відмінність служить виправданням встановленої та впровадженої системи гендерної нерівності, сформованої і відтвореної структурами влади у всіх сферах соціального життя. Не гендерна відмінність є причиною ідеології панування та домінування. Акцентування відмінностей лише маскує справжню причину – використання гендерних відмінностей надає, начебто, можливість легітимізува-

ти ієрархію домінування. Використовуючи ідею відмінності, структури влади «виправдовують» відтворення гендерних режимів, заснованих на гендерній нерівності, що сприяє постійному відтворенню гендерному насильству у прямих та опосередкованих формах реалізації.

Список використаних джерел:

1. Маєрчик М., Плахотнік О. (2013). Гендероване насильство: між звичаєм і злочином. *Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей*. Київ : Критика. 2013. С. 151–164.
2. Марценюк Т. Гендерне насильство: що? де? коли? Ресурсний центр ГУРТ. gurt.org.ua. 2017. (Режим доступу: 12 квітня 2022).
3. Gender challenges of modern societies. *Philosophy, economics and law review*. Volume 1, no. 2, 202. С. 18–24.

Ключові слова: гендерна ідентичність, гендерна нерівність, гендерні режими, гендерне насильство, гендерна відмінність.

Key words: gender identity, gender inequality, gender regimes, gender violence, gender difference.

КУДРЯШОВ РОМАН ОЛЕГОВИЧ

*Університет митної справи та фінансів,
аспірант*

ІВАШОВА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

*Університет митної справи та фінансів,
доктор наук з державного управління, професор*

НАЦІОНАЛЬНИЙ СПРОТИВ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Сьогодні Україна переживає найбільше випробування у своїй новітній історії – повномасштабну збройну боротьбу з російським агресором за власну незалежність і територіальну цілісність. Це не тільки війна за незалежність та за збереження територіальної цілісності. Зараз йде мова про цивілізаційний вибір, про зіткнення двох світів, про боротьбу демократії й тоталітаризму. І це не просто заклик, це реальність нашого сьогодення. На сьогодні, Росія веде війну не з армією, вона бореться з українським народом. А народ – неможливо перемогти.

Історія відносин українського та російського народів – це хроніка воєн та визвольних повстань українців, які добровільно брали зброю до рук і ставали на захист своєї Батьківщини. На межі IX-X ст. дружини Київської Русі, які призвели до формування могутнього війська та